Nyolczadik évfolyam. 105-ik szám. Kolozsvártt, 1878. szerda május 8.

A „KELET“ előfizetési dija:
Vidékre postán vagy helyben házhoz hordva
Egész évre . . . . . 16 frt.
Félévre . . . . . 8 „
Negyedévre . . . . . 4 „
Egy hóra helyben . . . . . 1 frt 50 kr.
Egyes szám ára 7 kr.

egjelenik a „Kelet“ mindennap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPILAP.

Hirdetési dijak
Hatszor hasábozott gármond sor vagy annak tere 6 kr. Bélyegdij minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakoribb hirdetéseknél külön kedvezményt is nyujt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelik Alajos Stadt Stubenbastei Nr. 2. (Eckhaus den Wollzeile 36.) Haasenstein et Vogler (Wallfischgasse 10.) Bud. Mosse Publicistische Bureau Budapesten. Haasenstein és Vogler hirdetés közv. irodája. Weisz Mór hirdetések felvételi irod. Bécsben Wollzeile 18. és Budapest Szervitatér 5. sz.

Nyilttéri czikkek
gármond sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:
Főtér 4-ik szám, hová a lap szelleméi részét illető közlemények czimzendők.

AZ ÉRTÉKESEBB CZIKKEK DIJAZTATNAK.
Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:
Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

Komoly szó.

II.

A mult alkalommal rámutattunk a fennebbi czim alatt azon megmérhetetlen károkra, melyeket a nemzetnek a szünetlen politizálás s ennek következtében az anyagi kérdések háttérbe szorittatása okozott. Elmondók, miként bánta meg a nemzet, hogy nem haladt a gr. Széchényi által megtört nyomokon, a nemzeti vagyonosodás utján; rámutattunk, mily anyagi bukás volt következménye annak is, hogy alkotmányosságunk visszanyerésével 1867. óta ismét csak politizáltunk. Hozzátehetjük még a legujabb tényt, miként verettetünk meg az osztrákok által az anyagi kérdésekben, szintén csak azon okból, mert ezeket 1867-ben másodranguaknak tekintettük. S ha most mindezekhez számitva elkisérjük, miként pusztul saját iparunk s miként költekezünk erejünket felülmulólag a külföldi ipar támogatására, azt hisszük felfedtük okait, miért élet és halál kérdése a nemzetre nézve politikai irányának megvaltoztatása és egy helyes nemzetgazdasági politikának az inaugurálása.

Ám a kormány és országgyülés fontos factorok e téren, de a vagyonosodás politikájában mindkettőnél hatalmasabb és legbefolyásosabb tényező a társadalom. A vagyon, a jóllét alapja, porszemekből épül s mint a hangyabolyt, milliók munkája kell hogy felhalmozza az egészet. A főfeladat tehát, hogy az egyes tagjai a társadalomnak képesitést és eszközöket nyerjenek ezen hangya-munka végrehajtására.

A külállamok példája elég tanuságot tehet róla, hogy a kézi ügyesség a legfőbb eszköz, melylyel a magán- és ezzel a nemzeti vagyonra leghamarább szert tehetni. Felhivtuk tehát különösen hazarészünk lakosságát, hogy összes erejével igyekezzék segitni polgártársait a kézi ügyesség elsajátitásában s támogassa az erdélyrészi háziipar- és iparfejlesztő egyesületet, mely ezen ügyességnek tanitás utján leendő terjesztésére alakult.

A mit az egyesek tehetnének ezen egylet érdekében, már a mult alkalommal jelezők, szólani akarunk most a testületek feladatairól.

Örömmel jelezhetjük, hogy e tekintetben egy oly szép lelkesitő példa áll már előttünk, melyet a legnagyobb elismerés kiséretében állitunk itt az összes erdélyi részek községei elé. Magyar-Valkó községe, egy szegény falu nyugati havasaink aljában; egy folt magyarság az őt környező románság között; nem terem sem buzája, sem kukuriczája s havasaiból minden vagyona s ebből meriti mindennapi fekete kenyerét.

És e szegény község, derék ev. ref. lelkészének vezérlete alatt akkora áldozatot ajánlott fel a házi-ipar oktatására, mely több és nagyobb mindannnál, mit az összes erdélyi részek lakossága az iparegylet érdekében tenni eddig késznek nyilatkozott. M.-Valkó községe ugyanis egy faragászati és gyermekjátéktanműhely felállitására a faragászat tanitójának számára egy 2 szobából és konyhából álló telket, a tanműhely számára termet, a tanműhely berendezésére készpénzben 500 forintot ajánlott fel; továbbá késznek nyilatkozott havasaiban egy fűrészmalmat állitni fel, mely fával lássa el az oskolát mindaddig ingyen, a mig készitményei jövedelmet hoznak.

Ez M.-Valkó ajánlata, tisztelet érette felvilágosultságának. E sorok irója személyesen látogatta meg az ajánlat folytán a derék községet s midőn kérdést intézett, ha valjon lesz-e aztán elég tanitványa az oskolának? ősz emberek adtak rá feleletet: „elmegyünk uram! mi is oda, hogy tanuljunk faragni, mert nehéz nekünk az élet.“

És hány községnek nem nehéz az erdélyi részekben az élete!? Valóban elszorul az utazónak szive, midőn szemeivel győződik meg róla, hogy havasi községeinkben ritkaságok közé tartozik az eke, mert nincsenek igavonó állataik, hanem eke helyett ásóval turja fel a család terméketlen földjét. De nem csak! A szerény pórnak még arra sincs módja, hogy vasásót szerezzen, hanem egy rosz falapát végére egy darab vasat szegez és ez az ekéje. És még ez sem elég! A magas termetü pórnak szemei beesvék, arcza sápadt s csaknem összerogyik munkája mellett, mert egy héten egyszer alig lát befaló kenyeret! Ime ilyen a nyomor, mely körülettünk a vidéken él!

Ha e nyomorult családoknak egy-egy tagja, a fűzágból, mi elég terem vidékén, csinos, szalonba illő kosarakat, a fából a külföldihez hasonló gyermekjátékokat, lovat, szekeret és ezer más tárgyat, ha képrámákat, levél-, névjegytartókat, stb. tudna faragni, az öröm és jóllét váltaná fel az inséget.

A szenvedő emberiség nevében kérjük az egekre községeinket és törvényhatóságainkat, ne vegyék közömbösen ez ügyet! És fordulunk kérésünkknl itt a nyilvánosság terén Szolnok-Doboka, Naszód-Beszterce, Maros-Torda, Kis-Küküllő és Alsó-Fejérmégye alispánjaihoz, Szarvady Pál, Láni Gottfried, Szentiványi Kálmán, Szilágyi Lajos, Csató János urakhoz, mint a kiknek megyéjéhez az iparfejlesztő egylet már a mult év derekán intézett kérést. Kolozs és Torda-Aranyosmegyék testületileg beléptek az egyesületbe s Kolozsmegye számos községéből már az egylet be is kapta a tagsági dijakat, de ha az illető megyék nem akarnak testületileg beállani, szerfelett kevés fáradságába kerül az alispánnak rábirni egyenként a községeket, hogy lakósságuk arányához képest 1—4 forintig terjedő évi tagsági dijt fizessenek. Mint már sokszor emlitők, egy-egy krajczár terüh esik ebből egy-egy lakósra egy évre s ezt csak elviselhetik. Ép oly módon megrendelhetnék az alispánok a magánosok között a tagok szorgalmas gyüjtését s az lehetetlen, hogy némi siker ne kisérje fáradságukat.

A most emlitett megyék részint nem is válaszoltak, részint tudatták, hogy még eddig nem mutatkozik siker. Erős meggyőződésünk, hogy a siker mindig csak a munkától és szorgalomtól függ, mit valamely irányban kifejtünk. Kérve kérjük ismételtén a fenn tisztelt urakat, ne sajnáljanak egy pár órát szentelni e nagy és magasztos ügynek, ha valahol itt bizonyára áldás fogja jutalmazni fáradtságukat.

Justus.

— A közoktatási miniszter azon többször előfordult esetek folytán, melyek szerint a népiskolai törvénynek a tankötelességre vonatkozó részét helytelenül magyarázzák, egy közelebb kibocsátott rendeletében kijelentette a következőket: A tankötelesség megbirálásánál mindenkor az iskolai s nem a polgári év jő számitásba. A tankötelesség első éve az, a melyben a gyermek hetedik évét elérte, utolsó pedig az, a melyben betölti a 15-dik életévet. Oly tanulók, kik, jóllehet a tanév alatt a rendes iskolában betöltötték 12-dik életévüket, illetőleg az ismétlő iskolában a 15-dik életévet, ennek daczára nem léphetnek át ugyanazon tanév letelte előtt az ismétlő iskolába, illetőleg kötelezve vannak a még hátralevő összes téli hónapokban az ismétlő iskolát látogatni.

— A franczia képviselőház új ülésszakát Jules Grévy elnök következő szavakkal nyitotta meg:

Uraim! Számos kartársam óhajtásának engedek, s bizonyos vagyok benne, hogy a ház érzelmét tolmácsolom, midőn nyilvánosan kifejezem azt az örömet és mély meghatottságot, melyet a tegnap érzett a világtárlat megnyitásának nagyszerü látványán. (Helyeslés és taps.) E meghatottságot különösen az a fölött való hazafias öröm idézte elő, hogy Franciaország, — alig néhány évnyire még szerencsétlenségeitől — megtalálta életrevalóságában, hatalmában, lángeszében az eszközöket arra, hogy oly méltóan meghivja az egész világot a munka, a kereskedelem és az ipar ezen nagy ünnepélyére. (Élénk taps a ház minden részében.)

— Brassóból irják az „Ellenőr“-nek: A brassói iparosok küldöttsége megérkezett Budapestről, a hol azért járt, hogy a gyapjunak Romániából való beszállithatását kieszközölje a magyar kormánytól. A bizottsággal egyidejüleg Lipthay miniszteri tanácsos és Klima országos főállatorvos is ideérkeztek, hogy a helyszinén megvizsgálják az ügyet. A kérelmezők közt első helyet foglalják el a gyapjumosó gyárak tulajdonosai, azután ezek munkásai. Az utóbbiak kétszáz tagból álló deputátiót küldöttek a Juon Pedure kereskedelmi ágens vezérlete alatt vasárnap Lipthay miniszteri tanácsoshoz, ki elkérte tőlük az adatokat és megigérte, hogy a lehetőség szerint meg lesznek óvá érdekeik. A kormány küldöttei hétfőn kirándultak a főispán, polgármester és néhány gyapjuiparos kiséretében a predjali határra, és a tömösi szoros alagutját is megtekintették. A helyszinén folytatott tárgyalások alapján a kérelmezők nem sok reményt táplálhatnak, hogy beteljesitik kérésüket. Az nap este a gyapjuipar valamennyi munkása tömeges küldöttség gyanánt akart megjelenni a kormány kiküldöttei előtt; de hirement és a hatóság még jókor elfojtotta. Kedden folytatták a tárgyalást és a kérelmezők reményei ujra éledtek. Lipthay és Klima urak még az nap elutaztak, és most nagy türelmetlenséggel várják itt a kormány elhatározását.

Brassó városát — daczára a magyar miniszterek ebbeli biztositásainak — még mindig nyugtalanitja a predjali vasut ügye; határozatot hozott tehát, melyet aprilis 27-iki közgyülésén a megye magáévá tett, melynek értelmében föliratot intéznek a magyar kormányhoz, hogy 1. szoritsa a román kormányt a saját vonalrészének kiépitésére; 2. hogy az orsovai vonal ne nyittassék meg előbb; és 3. hogy a végállomás magyar területen épittessék, mert a román területen, a határtól kezdve 5—6 mértföldnyire mégcsak falu sincsen, és igy a végállomás valóságos vadonba esnék.

A keleti kérdés.

Mig Angliában Gladstone és Bright urak munkások által rendeztetnek meetingeket a kormány „háborus politikája“ ellen, ez utóbbi pedig marad változatlanul az, a mi volt: semmi nevezetes esemény nem fordul elő a diplomatiai alkudozások terén. Megemlitésre méltó csupán az az állitólagos hir, hogy Szadik pasa kijelentette Törökországnak semlegességben maradását az angol-orosz háboru esetére.

Oroszország viszonyáról Angliához irja a „P. C.“ ismeretes pétervári levelezője 30-ról:

A közvélemény, melyet a kormány is oszt, azt hiszi, hogy Anglia minden áron háborut akar; csak az a kérdés, hogy minő háborut, mert kétféle lehet: ágyukkal és milliókkal. Itt azt gyanitják, hogy jelenleg az utóbbira határozta el magát az angol cabinet. Tudja, hogy az orosz seregek fönntartása három millióba kerül naponkint, és ugy számit, hogy minél tovább tart ez az állapot, Oroszország annál több kárt szenved, és tönkre megy. Az orosz közvélemény azt kivánja, hogy a kormány azzal vessen véget ennek a türhetlen helyzetnek, hogy kényszeritse az akaratos cabineteket nézeteik nyilvánitására. Ez alatt a bécsi cabinet nem érthető, mert akármik is igényei, egész magatartása azt látszik bizonyitani, hogy nem akarja minden áron a háborut. Az április 28-án tartott miniszteri tanács határozatai abban foglalhatók össze, hogy még egyszer kifejezést kell adni a békülékenység és a megegyezés őszinte kivánságának és pedig ugy formulázva azt, hogy nevezetesen a londoni kabinet oly feleletre kényszerittessék, melyben hátsó gondolatainak eltitkolása nélkül, és a nélkül, hogy az európai érdekek üres ürügyével takarná saját szándékait, nyiltan jelentse ki valódi kivánságát.

Ugy látszik, hogy Anglia abban botlott meg, hogy a törökök vonakodnak kiüriteni Bátumot, mert a san-stefanói szerződésnek csak végleges elismertetése után akarnak érvényességet tulajdonitani. Annyi azonban bizonyos, hogy Oroszország tudatta Londonban csapatai visszavonásának föltételeit, azzal a megjegyzéssel, hogy őszinte szándéka azokat visszavonni. Oroszország ezzel jelét adta békülékenységének. De azért nem lehet eltitkolni, hogy a mostani pillanat nagyon komoly. Minden Anglia választól függ. Ha az eddigi válaszokhoz fog hasonlitani, akkor le kell mondani a békés reményekről. Az a londoni hir, hogy Anglia flottát akar küldeni a keleti tengerre, nagy hatást idézett elő, mely ha megvalósul, az orosz cabinet békülékeny kivánságát meg fogja renditeni.

Oroszország hadseregének jelen állapotában képtelen ujabb nagy háboru viselésére. A berlini katonai körök ezen nézete — jelenti a „N. fr. Presse“ — a katonai jelentéseken alapszik, melyek a konstantinápolyi és pétervári német nagykövetségek küldöttek a táborkarnak. Különösen a Balkántól délre táborozó orosz csapatok állapota kétségbeesett. Valamennyi zászlóaljat, az escadront megtizedelték a nyavalyák, és a legtöbb ezrednél a tiszteknek több mint fele hiányzik. A lovasság és a tüzürség csak részben képes a hadműveletekre, mert lóállományok annyira megfogyott, hogy az Oroszországból érkező tömeges pótlás daczára, különösen az ütegek fogatait még távolról sem egészitették ki. Gyors visszavonulás esetére egész ütegeket kellene cserbe hagyniok, vagy őkrök által tova vontatniok. A hazafelé szállitandó betegek és a fölépülő sebesültek száma oly nagy, hogy a train nem elégséges. A hadiszerek pótlásában is nagy tespedés állott be, ugy hogy a háboru hirtelen kitörése nagyon kellemetlen helyzetbe juttatná a déli hadsereget. Azért a czár is azt a megbizást adta Totleben tábornoknak, hogy a hadsereg ujjászervezésére és harczképességére forditsa kiváló figyelmét.

A Pétervárról érkezett jelentések kiválólag a most szervezett tartalék zászlóaljak és tartalékütegek értékére vonatkoznak. Ezeknek fölszerelése állitólag fölötte rosz, és a különben is szegényesen begyakorolt legénységnél nagyon érezhető a tisztek hiánya. A tartalék zászlóaljak külseje is kedvezőtlen benyomást tesz, mert a már eldobott ruhákba öltöztették őket.

A 48-as párt értekezlete.

Május 5-én d. e. 10 órakor Budapesten a „Grand Hótel“ egyik termében Irányi Dániel országgyülési képviselő, mint a 48-as párt vezére, a számos fővárosi és vidéki küldöttségből álló gyülekezetet lelkes szavakkal nyitá meg, örömét fejezvén ki a felett, hogy daczára annak, mikép számos választó kerületekben a 38-as és független pártbeliek hasonnemü szervező gyülekezetet tartanak, ily szép számmal jelentek meg a párthivek küldöttjei a budapesti 48-as párt gyülekezetén.

Ezen üdvöző szavak után arra hivja fel a megjelenteket, hogy ez alkalommal válasszanak elnököt és jegyzőt, mire egyhangulag Irányi Dániel elnökül, Lukács Gyula jegyzőül megválasztatott.

Elnök nagy figyelem közt a Tisza-kormány politikai irányát kezdettől fogva mind eddig éles kritika alá veszi s miután kormányzatának hiányait felsorolta, azon meggyőződésnek ad kifejezést, hogy a mostani kormány, a melyhez a nemzet a legszebb reményeket kötötte, e reményeket nem váltotta be. Áttérve az egyesült ellenzék párt-programjára, azt mondja, hogy ez a közjogi alapot fenntartani kivánja, a mi már magában véve elég ok arra, hogy a 48-as pártot magától egészen elidegenitse. Az önálló bankot sem vették fel programjukba, hanem az osztrák nemzeti bankkal hajlandók folytatni az alkudozásokat. „Mi megmaradtunk — ugymonda — hiven elvünknél, mert meggyőződésünket alku tárgyává nem tesszük soha. Ebben nem makacsság vezérel bennünket, hanem azon meggyőződés, hogy csakis ezen az uton boldogulhat hazánk, Végül ajálja azon határozati javaslatokat tanácskozás végett, a miket a 48-as párt kidolgozott.

Miután még Balogh Károly képviselő beszédében az egyesült ellenzéki párt ellen tört, Csanady képviselő és Farkas György a független pártnak a 48-as párttal való egyesülését inditványozták, mely hoszszabb vitára adott alkalmat.

Irányi Dániel azt mondja, hogy az egyesülést már egy izben megkisérelték, de eredmény nélkül. Inditványozza, hogy ujabban is kiséreltessék meg olykép, hogy minden pártbeli tartsa meg saját programját, s csak a választás ideje alatt névleg fuzionáljon, hogy a két nevezett párt országgyülési képviselői kiséreljék meg egy független 48-as párt elnevezése alatt uj pártot létesiteni.

Végül felolvastatott a 48-as pártnak választási programmja, mely következőleg hangzik:

1. A párt fenntartja 1872-iki programmját:

2. kijelenti, hogy nevének és programmjának fentartása mellett kész a közjogi ellenzék többi árnyalataival azaz a függetlenségi párttal és a volt balközép tagjaival egyesülni.

3. Hogy azon sajnos esetre is, ha ezen egyesülés addig nem létesülne, a képviselő választásoknál a közjogi ellenzék mostani árnyalataival egyetértőleg kiván eljárni, ugy a magát szabadelvünek nevező kormánypárt, mint az ujabban alakult ugynevezett egyesült ellenzékkel szemben oly formán, hogy a közjogi ellenzéknek azon árnyalata, mely valamely kerületben kissebbségben van, a többségben levőt minden erejéből támogassa;

4. Hogy valamint eddig, ugy ezuttal is csak törvényes és tisztességes eszközöket fog használni a választásoknál;

5. Hogy nem csak a választások végett, hanem további állandó működése czéljából is ott, a hol az eddig még nem történt volna, a 48. párt szervezését, valamint társas és olvasó körök alakitását ajánlja:

6. A következő választások vezetésére Budapesten központi bizottmányt szervez, mely a pártbeli országgyülési képviselők hozzájárulásával következő tagokból áll: Chorin Zsigmond, Pártos Béla, Krivácsy József, Csanády Sándor, Farkas György és Lukács Gyula. A bizottság elnöke Irányi Dániel.

A gyülés után kedélyes banquette következett, mely délután 2 órától 4 óráig tartott. Ez alkalommal számos felköszöntések mondattak el.

A házi-ipar érdekében.

Naponta ujabb meg ujabb meggyőződést szerezhetünk a felől, hogy a házi-ipar ügye iránt az érdeklődés rohamosan gyarapodik. Egyesek hoznak érte szép áldozatokat, társulatok alakulnak elterjesztésére, a magas kormány pedig semmi költséget nem kimél, hol házi-iparról van szó. E körülmény édes érzéssel tölt el minden igaz hazafit, és ama kort engedi elénk tüntetni, melyben időszakos munkaüzelemből élő népünk nem lesz télen át az inségnek, nélkülözésnek kitéve, hanem munkája után boldog megelégedésben él . . .

Sok oly dolgot olvastam már egyes lapokban a házi-ipart illetőleg, melyeket nem találok helyeseknek — illetőleg ha meg nem sértem az illetőket — a melyekből kitünik, hogy egészen laikusok tollából jött az; éppen ezért, kötelességemnek tartom, szerzett ismereteim, tapasztalataim alapján elmondani nézeteimet a házi-ipar érdekében, hátha használhatok vele.

Midőn valamely vidék lakói közt házi-ipart akarunk elterjeszteni két nevezetes körülményt kell szem előtt tartanunk:

I. Miféle házi iparágra tanitsuk a népet?

II. Mi módon tanitsuk meg házi-iparra a népet?

I.

Hogy miféle házi iparra tanitsuk a népet? ezt illetőleg jól kell ismernünk a kérdéses vidéket, annak földdolgozható nyers anyagát s azután lessük ki, hogy a lakósoknak mily nemü foglalkozásra van nagyobb hajlamuk, ezt pedig könnyen fölismerjük, ha a nép között forgunk. És ha fölfedeztük ama nyers anyagot, mihez a nép legkönnyebben hozzá juthat és főleg amiből legjövedelmezőbben dolgozhatik: annak földolgozására tanitsuk meg a népet, azt ő készséggel folytatja, mert hasznot lát utánna; ellenben, ha oly iparágra tanitjuk a népet, mely a ráforditott időt és fáradságot silányul dijazza: fölhagy vele s készebb semmit sem csinálni, mint a haszontalan munkával vesződni.

Hány féle házi-iparág van csak Háromszékmegyében! És mégis miért nem folytatják többen? mert a legtöbb csak időrablás nem lehet élni utánna.

Mondjak csak el néhány házi-iparágot: 1. a szekérkaskötés, 2. polyvahordó-kaskötés, 3. tyukboritókészités, ezek fűzből (csigolya) készülnek s az ezzel foglalkozók oly csekély jövedelmet huznak utánna, hogy csak a végső esetben dolgozzák. És igy is minő kárt tesznek? abból a sok jó fűzből, mit a polyva kasba belepusztit az illető s mit 15 kron alig tud eladni: készithetne oly tárgyakat, hogy ugyanazon anyagból 1 frt 50 2 frtig kaphatna érettük. (Értem a mű-kosárfonást). Továbbá, fából állitanak elő, az ugynevezett kalányosok (oláh-czigány) különféle ipar czikkeket: orsót, kalánt, laskateritőt, teknőket, stb. de ezek, daczára, hogy nagy fáradsággal állitják elő elmondott házi-ipar czikkeiket: oly kevés pénzt kapnak utánuk, hogyha koldulni is nem tudnának: éhen halnának.

Kötnek megyénkben szalmakalapot is és pedig sok községben meglehetős csinnal, kiválóan Csernátonban. De hogy ez is el nem terjed jobban a nép között, két okot tulajdonitok neki:

a.) Mert a szalmát nyárban kell megszedni, a dolgos nép pedig akkor napszámra jár, s bár igy is lehetne szedni a déli pihenő alatt, de fájdalom, a mi népünk inkább elalussza azt az időt a kéve-kalongya tövében, semhogy amolyan dologgal rontaná magát. Aztán azt is fájdalommal kell bevallanunk, hogy a földbirtokosnak az ily napszámos néphez oly módon kevés a bizodalma, hogy alig engedné meg a szalma szedést, nem küldhetvén melléjök felügyelőt, hogy a kalászokat is el ne hordják.

b.) A szalmakalaphoz, szalmáink között legjobb a tavaszbuza szalmája, ezt pedig nálunk még nagyon keveset termelnek. Ebből lehetne gyönyörü kalapokat előállitani, de más durva szalmából, hogy a mikor fölteszi valaki fejére, ugy néz ki

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

mint egy zsupos épület! a bizon hiába dolgoznak, nincs kelendősége, de egyszersmind a ráforditott idő és fáradság sincs megfizetve árában; az ily házi-iparnak pedig aztán halál a vége: a sikertelenség munkakerülést okoz.

A szalmafonás különben igen hasznos házi-iparág. A szalmából a mi népünk még csak kalapot tud csinálni, holott a szalma igen sok értékes tárgygyá földolgozható. Épen azért elég is volna tán, ha a nép csupán a fonatokat készitené; akadnának egyes szakértők, kik azokat megvéve különféleképen földolgoznák. Igy van ez Florencz környékén.

A kosárfonást megyénk első házi-iparágának tartom. Egy keveset utaztam, de én nyugodtan elmondhatom, hogy sehol annyi szép és jó faj fűzet (csigolya) nem láttam — még ott sem a hol nemesitve termelik — mint itt nálunk, főleg az Olt és Feketeügy mentében.

Éppen ezért nagyon csodálkozom azon, hogy Erdővidék ama derék férfiai, kik minden községből valakit szövészetre, fonászatra akarnak tanittatni, kosárkötésről még csak említést sem tesznek. Hajh! pedig mennyi és minő anyaguk volna! . .

II.

Hogy mi módon tanitsuk meg házi-iparra a népet? ez oly kérdés, melyben megvallom őszintén, én is nézetet változtattam, természetesen azért, mert mikor először irtam e tárgyban, akkor még nem voltam eléggé tájékozott. Hogy miként vélekedtem akkor, rövidség okáért elhallgatom, s csak mostani nézetemet fejtem ki.

Én, hogy a népiskolában a néptanitó tanitsa a házi-ipart: botozni való gondolatnak tartom, a következőkért:

a) A tanitók kiképzése ideje (3 évi képezdei tanfolyam) oly kevés. hogy a tanitónak bármi kis szabad idője legyen, — ha már alkalmaztatott — azt önképzésre s a tanitáshozi előkészületre kell forditnnia, másképpen két év nem kell rá, s azt is elfeledi mit tanult. Métely az iskolában, a társadalomban.

b) Az oly tanitók, kik örökké halásznak, madarásznak, bogarakat — növényeket gyüjtenek, műfaragok stb. — ugy fölhagynak a szellemiekkel — s ugy elmaradnak a tanügytől is, hogy velük csak kedvencz foglalkozásukról lehet beszélgetni. Ezt pár év előtt magamon tapasztaltam.

c) Ha e fölebbi két pontot bárki is megczáfolná, ott van e harmadik mely tán kiállja a sarat. A tanitó nincs helyhez kötve, pályázhatik akárhová, mi lesz tehát akkor, ha egy oly községből, hol a kefekötés tanittatott, elmegy a tanitó és senkit se kapnak helyére csak olyakat, kik vagy szalmafonást, vagy kosárkötést tanultak? Ez oly gát, melynél okvetlenül fönakadunk.

Azonban ez ne csüggesszse el azokat kik mindent a tanitóval óhajtanának végeztetni, mert magam is ugy vélekedem: hadd tanulja meg minden tanitó azon iparágat, melyet községe igényel, és pedig rendes tanfolyamon. Ez a házi-ipar elterjesztésének legrövidsbb utja szerémtem.

És mi történik ezután, mert eddig ellenmondásban látszom lenni. Megmondom. Egy értelmes tanitó sokkal rövidebb idő alatt képes valamit elsajátitani, mint egy fejletlen tanulatlan ifju. Azért a tanitó tanfolyamon elsajátit könnynyen bármily házi-iparágat, de ő ezt nej azért tegye, hoyy aztán egész életén át foglalkozzék vele, ő csak egy évig tanitsa, mely idő alatt képezzen ki egy a község által keze alá adott, oly iskolát végzett — jó erkölcsü ifjut, ki a besoroztatástól sem félhet. Ezen ifju, egy azon czélra átadott helyen szüntelen dolgozzék, hogy pár száz forint fizetését kikereshesse. E műhelybe időnként bemennek a tanulók a tanitó fölügyelete alatt s dolgoznak; bemehetnek falusi lakók is, a munkavezető dolgot ad nekiks később érdemük szerint dijázza, stb. stb. Igy aztán az iskolából kimegy az ipara családba.

És mégcsak most jövünk a legnevezetesebb pontra, mely habár a pontozatok közé nem is vezettetett be, de nem maradhat el innen, mint oly valami, ami a házi-iparra nézve csaknem leglényegesbb intézkedés, azaz:

Midőn az egyes községek az ők házi-iparaikat utba inditották, okvetlenül kell gondoskodniok arról, hogy a készmunkák azonnal elárusithatók legyenek. Ha a munkás dolgozik, s nincs piacza árujának, pénze az anyagban vesztegel: bizony elmegy kedve azon iparágtól, mert ugy gondolkozik: „Minek vesződjem (pl.) a kaskötéssel, ha senki sem veszi,“ fölhagy azon iparral s más foglalkozást keres.

Ezen okból raktárakat kell állitani vidékenkint, ahová a kész munkát bármikor beveszik értéke szerint. Vajha ily raktárakat a kézműipar számára is állitanának föl, nem lenne annyi szegény iparosunk!

Mily készséggel dolgozik a jó iparos, ha tudja, hogy kész áruja azonnal pénzzé tehető!

És most mondok egy pár szót arról, hogy — véleményem szerint — miképpen kellene rendezni egy házi-ipari tanfolyamot.

— Mindenek előtt keresni kell egy valódi szakértőt — egy oly ipartanitót, ki néhány mesterségben otthonos, e kivül járt-kelt egyén — többféle izlést ismer, s igy képes még oly iparágban is irányt, utmutatást adni, a melyet ő maga nem tanult. Ezen egyénre kell bizni a tanfolyam vezetését. Rá kell bizni, hogy szerződtessen munkavezetőket azon iparágak tanitására, melyeket az illető vidék meghonositani akar.

Ezen egyén felelős a tanfolyami rendről, s annak sikeréről.

Az ipartanitónak érteni kell a könyvvezetést, s a tanfolyamon megjelenőket megtanitani rá, mert egy iskolánál a házi-ipart könyvvezetés nélkül nem lehet tanitani.

— Ki a tanfolyamon megjelenik, akár hány éves, ha ő még munkaképes és szorgalmas munkás, kapjon legalább 60 kr. napidijt.

— Hol tanfolyamot akarnak rendezni, jó előre értekezzenek egy ipartanitóval, ki a tanfolyamra szükséges eszközök s anyagokról egy költségvetést készitsen.

— A tanfolyam legalább is 6 hét legyen.

Ez ügyben több mondani való nem jut most eszembe, azonban bárki forduljon e tekintetben csekélységemhez kérdésével, ha tehetem, a legkészségesebben felelek.

Z. Földes József,
f. n. ipartanitó.

ROMÁN LAP SZEMLE.

Az „Observatoriului“ azon csodálkozik, hogy a sajtótörvények mellett, hogyan lehet egyik lapnak több megengedve, mint a másiknak. Az osztrák-magyar birodalombnn nem egy, de négy sajtó törvény van. Egyik Magyarországé, mely 1848-ban lett szentesitve; a másik az ausztriai az 1852-ből, fenntartva Erdély részére; a harmadik az ausztriai 1862-ből, mely alkotmányos uton jött létre; a negyedik az, mely Horvátország számára készült.

A magyarországi sajtótörvény némely része nagyon szigoru; de mindennapi a tapasztalás arra tanitotta, hogy a magyar irók és publicisták épen ezen részeket semmibe se veszik, ugy irnak, mintha Magyarországon sajtótörvény se lenne. A nép s az egész nemzet, tiszteséges osztályok, a klerus, az aristocratia, a tisztikar, sőt még a törvényhozó testületek is tárgyai a magyar publicisták insultálásainak. Röviden: Magyarországon tényleg nem létezik sajtótörvény. Az „Egyetértés“, s a német „Westungarische- Gränzboten“ a budapesti parlament tagjait következőleg czimezi: „Lumpenhunde“, „Feige Canaillen“, „Hohl-und Dummköpfe“, „notorische Schwindler“ stb.

Igy lehet Magyarországon irni. De jöjjetek Erdélybe, s hirdessetek ilyesmit, mert bizonyosan megkapjátok a sajtópert, hol 1-től 5 évig terjedő börtönbüntetést fognak kérni. Azonban Erdélyben is van kivétel, ha például Kolozsvártt, M.-Vásárhelyt vagy Szt.-Györgyön irnak, hol meg van engedve, például bántalmazni az uralkodót (M. Polgár), az orosz czárt, a román nemzetet, stb.

Az 1862-beli ausztriai sajtó-törvény több tekintetben szabadelvübb, mint az 1852-ik évi, a mit észre lehet venni azon kölcsönös bántalmazásokból, melyeket a bécsi, budapesti, prágai, stb. hirlapok világgá bocsátanak, ugy hogy az illető miniszereknek némelykor nem marad egyéb hátra, mint hogy némely magyar lapot Ausztriából, s némely bécsi lapot Magyarországból kitiltsanak.

A sajtó-törvénynek e különfélesége egy közös birodalomban, sokáig fenn nem állhat, mert ez a mivelt Európa szemei előtt compromittáló.

A „Gaz. Transilv.“ Bosznia elfoglalásával foglalkozik, s ugy találja, hogy igen fontos okok indithatják Osztrák Magyarországot actióba lépésre akkor, midőn belügyeit se rendezhette még kielégitőleg. A magyarok és németek az annektálás ellen vannak, mivel nem akarják az állam ellenségeit szaporitani. A foglalás barátai nem félnek a szlávok szaporodásától, sőt ezt az államra nézve épen üdvösnek találják.

A magyarok, kik Andrássy politikájának nem ellenségei, nem bánnák, ha a szlávok szt. István koronája alá kerülnének. Azt tartják: ottan nincsen érdekünk, ott nem élnek magyarok, csak arra vigyázzunk, hogy függésbe tartsuk őket; ellenben a Magyarhonban és Erdélyben levő nemzetiségeket mindenáron magyarizálni kell.

Ez csak folytatása lenne az 1867-ben inaugurált politikának, midőn Horvátországnak tetszés szerinti autonomia adatott, Erdély azonban semmiféle pardon-ban nem részesült. Az Andrássy-féle magyarok azt hiszik, hogy ilyféle politika Bosnia elfoglalása után is lehetséges lesz. Ember tervez, de Isten rendez!

Nemzetiségi inditvány Szolnok-Dobokamegye bizottságának april 25. s folytatva tartott közgyülésében.

Az alábbi sorokat a szolnokmegyei hivatalos közlönyből, a „Szolnok-Doboká“-ból vesszük át: Végül az egyesek inditványa s ezek között legelébb is Mann Gábor nemzetiségi inditványa került szőnyegre, melyben kéri: utasittassék az alispán, hogy a román községekkel és ezek körjegyzőivel román nyelven levelezzék s tőlök román nyelven fogadjon el felterjesztéseket.

Elnöklő főispán ömlga felszólitja, ha tetszik indokolja inditványát. Mánn G. erre feláll s kijelenti: most ugyan a jelen konstellatiok között csudálatosnak tetszik inditványa, de mert erre a törvény jogot ad, bármely válságos az idő, mi még is a román nemzet törvényadta jogait követeljük, s az alispán urat felkérjuk, a nemzetiségi törvénynek tegyen eleget s a román községek s ezek körjegyzőivel jövőben csupán román nyelven érintkezzék.

Ez inditvány és beszéd közmegbotránkozást szült s élénk vita fejlett ki.

Lieber József kir. tanfelügyelő hosszas beszédben a magyarhoni panszláv mozgalmakat hozván fel, előadja, hogy mióta itt van, a megyében is alkalma volt a románokról hasonló törekvéseket tapasztalni. Az 1868-beli nemzetiségi törvény az egységes és osztatlan magyar nemzetről emlékezik s mégis a különböző nemzetiségek az országot feloszlatni kivánják s kifelé gravitálnak. Inditványozza ennek következtében: irjon a megye az országgyüléshez, a nemzetiségi törvény hatályon kivül tétele végett s ezen feliratot a többi megyékkel is pártolás végett közölje. Mánn G a tanfelügyelő urat idegennek s a helyi viszonyokkal ismeretlennek állitja, különben ilyszerü beszéddel s inditványnyal elő nem állhatna. Lieber tiltakozik, hogy idegen lenne, ő mint magyar polgár a hazában mindenütt otthon van, s oknélkül nem beszél.

Vas Imre bizottsági tag nem tudja felfogni, kiktől nyert utasitást Mánn Gábor ur, hogy mint fejedelmek és irók többes számban „mi“ szavakat használ. Muntyán Ágoston: ketten vagyunk az inditvány mellett s ezért használta a „mi“ szót. (nevetés.) Gyárfás Ferencz: tegnap Bárány tisztelendő urral szemben a szent könyvből idézett, most a szemtelen könyvből fog idézni, melyet a román iskolákban kézi könyvül használnak, a román urakkal szemben. Olvas: „Hányféle nemzetiséget ismersz? Hármat, Szlávot, Németet és Latint.

„Hát a latinfaj hány részre oszlik? Háromra: román, franczia és olasz.“ Igy tehát a románt a franczia és olasz nemzetnél is előbb valónak tanitják az oskolákban. „Hát a hazában hol lakol, a románon kivül hányféle népfaj van? három, a magyarok, örmények és czigányok.“ E szerint a honalkotó magyar nemzetet a román alá helyezik; az örmények és czigányok pedig egymás mellett emlittetnek. Sajnálom, hogy a szamosujváriak nincsenek jelen, hogy hallanák miként az oláhok a czigányokkal egysorba helyezik az örményeket s nem hallhatják a gyönyörü leczkét. Mikor igy oktatják gyermekeiket, nem csuda, hogy a román urak hasonló inditványokkal lépnek fel.

Észak-Amerika a földön legszabadabb ország, egész tartományok német és franczia telepekből alakultak s még is ott senkinek az a szemtelenség eszébe nem jut, hogy az alkotmányos angol nyelven kivül közhelyeken és iskoláiban saját nyelvét és nemzetiségét követelje. Csak nálunk van, s főleg a román urak között azon törekvés, hogy saját nyelvét s nemzetiségét előtérbe helyezzék az alkotmányos magyar nemzettel szemben. Ugy látszik, hogy az illető inditványozó urak egy három kerekü taligát akarnak betolni a megye tanácskozási termébe.

Stetiu Gerő tiltakozik hasonló gyanusitás és megrovás ellen. Ő ámbár a román nemzetnek egyik tagja s ezt nem is szégyenli bevallani, de a hazaszeretetben senkinek maga fölött előjogot nem enged. Alispán közbeszól: melyik ország tagjának tartja ön magát? Stetiu: Magyarországénak. Miért engedik tehát, hogy hasonló könyvek tanittassanak? „Foglalják le.“ Alispán: azt meg is tesszük. De a mint mondja, hogy hü magyar hazafi, önöknek kellene örködni, hogy hasonló irányu könyvek iskoláikban ne tanittassanak.

Még többen szólottak Mánn Gábor nemzetiségi inditványa ellen. Mire Mánn G. csudálkozását fejezé ki, hogy inditványán a magyar bizottsági tagok s az alispán ur is ennyire méltatlankodnak. Alispán: korántsem, én itt nem látok semmi nagy felindulást, hanem ez eljárás boszantó, mint amaz állat, mely ismételve orrom körül jár, ezt törekszem onnan elkergetni, hogy ne alkalmatlankodjék. Végre Roth Pál csak azért is tiltakozik hasonló üzelmek ellen, mert igy román forditókat kellene beállitaniok s ez azonkivül, hogy az administratiót bonyolulttá, nehezültté s költségessé is tenné, az illetők állitása szerint már hordozhatatlan adóterhek mellett lehetetlen is; elfogadja azért az állandó választmány határozatát, hogy a Mánn ur inditványának mellőzésével térjen a napirendre, azon megtoldással mind a mellett, hogy az alispán eddigi eljárásával a nemzetiségekkel szemben a megye tökéletesen meg van elégedve.

Ezután főispán ömlga kijelenté, miszerint az, hogy a szolgabirák a körjegyzőktől hivatalos jelentéseiket az állam hivatalos nyelvén szerkesztve kivánják be, ömlga intézkedése folytán s épen az 1868-ik évi nemzetiségi törvény alapján lett foganatba véve, ez által a nemzetiségek törvényadta joga legkisebb csorbát sem szenvedett, sőt ha a nemzetiségi törvénynek inditványozó urak által annyiszor idézett 21. §-a, mely szerint a községi előljárók a községi lakosokkal való hivatalos érintkezéseknél ezeknek anyanyelvét kötelesek használni — vétetnék szigoru alkalmazásba, maguk a románok jajdulnának fel s kérnék a törvény ezen §-nak hatályon kivüli helyezését, mert a megyében nagyon kevés község van, melyben a magyar birtokosok, magyar községi lakósok falusbirájokkal és a községi előljáróság tagjaival szemben anyanyelvüket használhatnák.

Megjegyzi továbbá, hogy hivatalos körutja alkalmával volt alkalma meggyőződni, miszerint a községi előljárók saját körükben, valamint a járási tisztviselők a panaszos felekkel való szóbeli érintkezéseknél román felekkel szemben azoknak nyelvét használják, s a körjegyzők a községi képviselőtestületi jegyzőkönyveket s számadásokat is román nyelven vezetik, s igy inditványozóknak panaszra legkisebb okok sem lehetvén, a további vitatkozásnak helyet nem ad s az ügy érdemére nézve felteszi a kérdést: azok, kik az állandó bizottmány határozatát Roth Pál pótinditványával elfogadják: álljanak fel. Az egész gyülés a román urakat kivéve mind feláll. E szerint tehát a Mánn ur inditványa önként elesik. Most, kik Lieber ur inditványát a nemzetiségi törvénynek országgyülésileg hatályon kivül helyezésében megegyeznek, álljanak fel. Kevesen felállanak. Igy Lieber inditványa is elesett.

BELFÖLD.

(A dalegylet 10 éves jubileuma.)

Székely-Udvarhely, 1878. máj. 6.

Városunk tegnap ünnepet ült. A dal-ünnepét. A dalegylet 10 éves jubileumát igen diszes és nagy közönség részvéte mellett tartotta meg.

Az ünnepély sorrendje következő volt:

Délután 5—7 óráig zene-, ének és szavalati estély volt, következő műsorral:

1. „Hymnus“, karének, zenekisérettel.
2. „Prolog“, a dalegylet elnöke által.
3. „Honfidal“ Zimaytól.
4. „6-ik Air varie“, c. Beriottól, előadták dr. Szabó Lajos és Wegler Gyula urak.
5. „Szavalat“ Arany János „Tetemre hivás“ nagyszerü balladáját nagy hatással szavalta Farkas Károly ur.
6. „Magán zongora“ előadta Wegler Gyula ur.
7. „Őseink emléke“, karének, Huber Károlytól zongora kisérettel.

Az ügyesen szerkesztett műsor — általános tetszés mellett, — nagy ügyességgel vitetett véghez.

Bod Károly, dalegyletünk fáradhatatlan buzgó elnöke egy ép oly szép nyelven, mint tartalmasan előadott beszéddel ismertette meg diszes közönségünket az ünnepély tárgyával, buzditván arra, hogy a dalegyletet 2-ik évtizedében is tekintse a közönség társadalmi közéletünk egyik kedves éltető közegének, s juttassa azt nagyobb virágzásra.

A karénekek, valamint dr. Szabó és Wegler urak zeneelőadása a közönségnek nagy zajjal nyilvánitott tetszését vivták ki. Különös elismeréssel kivánta Wegler urat megjutalmazni, ki szivesen utazott fel Székely-Kereszturról anyavárosunkba, csakhogy a dalegylet ünnepélyében tényleges részt vehessen. Kétszer is részesült különös kihivásban.

Dalegyletünk általában megérdemli azon figyelmet, melyben részesül, már csak fényes multjáért is, mivel városunknak az 1874-iki kolozsvári dalversenyen dicsőséget szerzett, neki adatván az első dicsérő okirat.

Hálátlanok lennénk, ha másokat mellőzve is, kik azért talán nem fognak ránk megneheztelni, — fel nem emlitenők — a dalegylet legérdemesebb egyikét: Liszkay Károly karnagyot, ki egész odaadással és lankadhatlan buzgalommal párosult szakértelemmel oktatja a törekvő és értelmes, bár nem nagyszámu működő tagokat — már évek óta. Hogy dalegyletünk oly szép sikerrel működik — bizvást állithatjuk, hogy az összes működő tagok, buzgó igyekezete mellett, leginkább az ő érdeme. Szivünkből óhajtjuk, hogy még sokáig legyen szerencsés a dalegylet Liszkay Károly művezetéséhez, ő pedig lássa megjutalmazottnak magát fáradságot nem ismerő buzgó művezetéseért.

Este 7—9 óráig közvacsora volt közel 100 egyén (nők és férfiak vegyes) részvétele mellett. A felköszöntők sem hiányoztak a jó kedv mellől.

9 órától kezdve hajnal hasadtáig tartott a bál.

A szomszéd falvak intelligentiáján kivül voltak Kereszturról, sőt még Segesvárról is.

Kivánjuk csak azt, hogy a dalegylet közelebbről és többször nyujtson alkalmat közönségünknek, a mostanihoz hasonló elismerésre.

Mező János.

IRODALOM és MŰVÉSZET.

Az első magyar zsidó szintársulat.

A zsidó szinművészet eredetét és történetét sötét fátyol fedi. Annyi azonban tény, hogy az ő korban a zsidó szinművek héber nyelven fogalmazva kerültek szinre a zsidóközönség elé. Tárgyai leginkább a bibliából meritvék, ritkábban az ironiából. Dávid király idejében a szinművészek már hangszerek kiséretében mulattaták a szinmű kedvelőket. Az ő korban Dávid a szinművészet körül hervadhatlan babért szerzett magának; tény az is, ha Ázsia, Arábiában és tán — már előbb — Egyptom városaiban és ezen kivül Európa egyes államaiban (Germania, Oroszhon és Italia) keletkeztek is, de bizonyos, hogy Magyarországban mind ez ideig nem honoltak zsidó szintársulatok és ha most életbe is lép egy, ez csakis ugy tehető lehetővé fönmaradását, ha mint eddigi előadásainál gyakorolta, ezután is magyar nyelvvel lép a közönség elé. Magyarország izraelitái hisszük, e magasztos tervet melegen fogják pártolni. Áttérünk ez alkalommal a tulajdonképeni „magyar zsidó szinművészet“-re. Ezen eszmét, irja a „Szinilapok“, 1877. január 9-én Hahn Rózsa k. a. képezdei mintatanitónő pendité meg. E hölgy, ki — ugyszólván — hitsorsosai között első tanképesitő oklevéllel dicsekedhetik. Szabadkán végezte elemi iskoláit. A tizéves gyermekben már ekkor rendkivüli hajlamok mutatkoztak; különösen tiszta és — bár nem iskolázott — csengő hangja, vig kedélye csakhamar rokonszenves barátokat gyüjtének a kitünő tanulóhoz. Szülői szegények valának és igy sikerült nekik Rózsa további tanulmányának folytatására a gyermek egyik nagybátyja támogatását megnyerni.

Igy történt aztán, hogy a kis Rózsa Pestre jutott, hol előbb a középtanodákat, majd pedig a képezdét — honnét oklevelet is nyert — kitünő sikerrel végezé be. Volt ekkor beszéd, hogy az ifju, alig 17 éves hölgy, több budapesti szinész ebbeli kérelmének: szerződnék valamely fővárosi szinházhoz, már-már engedni szándékozott; de szülei erélyes tiltakozásai után tovább nem állhatván ellent, Pesttől végkép bucsut vőn. Szabadkán tanári alkalmazást nyert, nem akarván nemzetségének és szerény családjának mint „zsidó“-szinésznő — mi akkoriban még vajmi bünök közzé soroltatott — „gyalázatot“ hozni. Háhn Róza eleinte (1873—76) tárczaczikkek irásával foglalkozott. A „Szabadkai Közlöny“, melyben hasznos czikkei tétettek közzé, csakhamar kedvencz lapja lett a szomszéd megyéknek. 1877. márczius 3-ikán érdekes felolvasást tartott Hahn Rózsa a szabadkai szinházban, a „zsidók társadalmi viszonya hajdan és most“ képezte a felolvasás tárgyát. 1877. január 9-én „Kornis Ilona“-ja került szinre a szabadkai szinpadon. Az eredmény minden várakozást felülmult. Szóval a magyar zsidó szinművészet uttörőjének méltán Hahn R. nevezhető. Ugyanezen időben Landesmann Lipót barsmegyei lévai születésü ápolta a zsidó szinművet. Leforditotta héber nyelvről ma-

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

EGY SZÉP ESTÉM.

(Kolozsvár, 1877. december 1-én.)

Sokszor gondoltam már:
Mégis nagy bolondság,
Állandónak lenni.
Csak egy kis határban,
Mennyi szép virág van,
Istenem, de mennyi!

„Nekem ez az egy kell,
Én a többiekkel
Épen nem törődöm.“
Bolondság fogadni,
Hát még megtartani,
E csapodár földön.

Kik hitetlen vágyak
Szárnyaira szállnak,
Ma itt, holnap ottan —
Kicsufolnak engem
Együgyüségemben
Nevetnek magokban.

Oh, de mikor ily szép,
Dicsőséges estét
Boldogan megérek,
Mámorosan érzem:
Nem utolsó még sem
Ez együgyü élet.

Szivem azt zsonogja:
Ha ma is bolondja
Lennék a világnak,
Örökké temetve
Heverne szivembe
Sok drága virágmag.

Mi most igy aláhull
Kis lakom falárul:
Koszoruk szalagja,
Élve hiu vágyban —
Ily szeliden lágyan
De nem simogatna.

S túl, túl mindezeken,
Sértett szüleimen
Még ma is gyász ülne.
Szép szavuk: jól tetted,
Hogy lelked követted!
Felém nem csendülne.

Kik hitetlen vágyak
Szárnyaira szállnak
Ma itt, holnap ottan
Csufoljanak engem
Együgyüségemben
Nevessenek jobban.

Én, maradok párom
Egyetlen virágom
Rabja mind halálig.
Hogy kinevet végül
Tiszta jó kedvébül.
A végin elválik.

Bibliám zsoltárom:
Shaksperem — kitárom,
Irva ragyog benne:
Üdve halandónak,
Az igaznak, jónak
Állandó szerelme.

E. Kovács Gyula.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

gyarra „a liszkai pap“-ot és a „nagysarlói sakter“-t 1878. év elején Fischer József jött azon gondolatra, hogy zsidó szintársulatot szervezzen. Igy lőn, hogy a nagysarlói születésü magyar nevelésü Fischer, miután a külföldi hirneves rabbiknál tanulmányait befejezte, hazájában jöve: Füzes Gyarmathon, igazgatása alatt 12 személyből álló zsidószintársulatot alakitott.

Az özv. Cserey Józsefné által alapitandó „Székely nemzeti muzeum“

számára f. évi marcz. havában beérkezett adományok kimutatása.

I. Könyvek és okmányok: Deák Albert urtól (Köpecz) 1 köt. könyv. Istvánffy Pálné ő nagyságától (M.-Vásárhely) 1 imakönyv. Boér István urtól (Brassó) 1 köt. könyv. Molnár Sándortól (Mártonfalva) 1 naptár 1760-ból. Horváth L. főjegyző urtól (S.-Szt.-György) Horváth K. vértanu nyugtája.

II. Régiség és pénzek: Zathuretzky Gyula urtól (Baróth) 2 drb kirakott török-pisztoly. Aczél Zsigmond urtól (Zabola) 1 kő-kalapács, 1 ezüst és 3 drb rézpénz. Zathuretzky Józsefné urasszonytól (N.-Ajta) 1 hármas zsebóra. Horváth L. főjegyző urtól (S.-Szt.-György) 4 drb bankjegy. Zathuretzky Berczi urtól (Czéczke) 3 drb bronz anyag, 1 bronz csákány, 2 drb bronz lószerszámdiszitő. Jakab Gyuláné urasszonytól (H.-Szt.-Márton) 1 összeilleszthető iróasztal.

III. Természeti tárgyak: Boér Ida k. asszonytól (Imecsfalva) 2 darab madártojás. Cseh Sándor alezredes urtól (Szt.-Katolna) 1 kagyló szivacscsal. Ifj. Zathuretzky László urtól (N.-Szeben) 6 drb kecskekörmü csiga. Boér István urtól (Brassó) 2 drb. csiga. Bolcza József urtól (Baróth) 2 drb fagyökér-kövesülés. Imecs Albert urtól (Imecsfalva) 7 drb madártojás. Matis Lajoskától 1 fészek és 7 drb szarkatojás.

IV. Iparcárgy: Jancsó Balázsné urasszonytól (K.-Vásárhely) 1 székely-pogácsa formája.

Fogadják a lelkes adakozók, kik egy nemzet vagyonának gyarapitására hozzájárultak, legforróbb köszönetemet, az utókor hálás elismerését.

Imecsfalva (Háromszéken) 1878. máj. 3-án.

Özv. Cserey Jánosné.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, 1878. május 7.

— **Moliére „Fösvény“-ét** hozták tegnap szinre a szinházban, nagyon csekély közönség előtt. Gabányi játszta a czimszerepet. Gabányit még a legjobb hir előzte meg az uj tagok között s igy nem csoda, hogy mindenki nagy kiváncsisággal várta débutjét. Tegnapi játékából látszott, hogy a hir sok jóakarattal szólott róla, de részben igazat is mondott. Gabányi játékában sok volt ugyan a hiányos és hézagos masqueja a durva festés miatt nem volt eléggé illusióit keltő, egyes részleteket aprólékossággal dolgozott ki (p. o. a hires monologban). Általában azonban az alaphangot jól eltalálta, egyes mozzanatokat valóban szépen az ábrázolt alakhoz találó vonásokkal vitt keresztül, ugy hogy a közönség majd minden felvonás után kitapsolta. Egy szóval amennyire ez első kisérletéből kivehettük: Gabányiban értelmes és nagyon törekvő szinészre talált szinházunk. A többi uj szereplők is mint Némethiné (Frusina), Makó (La Flêche), Rónaszéki (Jakab), Balázsi (Cleante) elég jól megállották helyöket s ami szinésznek mindig érdeme: jól tudták szerepöket, a régi tagok közül pedig Boér Hermin (Elise) és Krasznai (Valer) működtek közre. Pünkösti Anna ezuttal Marianna szerepében mint szerződött tag jelent meg szinpadunkon; szépen nézett ki, de játékában egy kissé többet vártunk volna tőle, különösen az arczjátékot illetőleg. Végül az előadást összegében tekintve, a rendezés kifogástalan az előadás gyorsmenetü (az egész a függöny felvonásközti leresztése nélkül folyt le,) és élvezetes volt, ugy hogy bizony nagyobb közönséget érdemelt volna.

— **E. Kovács Gyula** arczképét fametszetben és rövid életrajzát hozza a „Szini Lapok“ legutóbbi száma, lapunk tárczájában pedig mi a derék művésztől egy hangulatos közleményt közlünk. Az arczkép annyira nem sikerült, hogy az után senki sem ismerne E. Kovács Gyulára. Az életrajzból im itt közlünk nehány adatot mi is: E. Kovács Gyula Szatmármegyében született 1839 febr. 14-kén. Atyja Kovács Mihály, reformatus lelkész, minden törekvését oda irányozta, hogy fia a legjobb nevelésben részesüljön, ki meg is felelt a várakozásnak, mert a debreczeni collegiumban hét osztályt kitünő sikerrel végzett, hol mint szavaló és poéta lőn ismeretes. 1852-ben Szathmáron járva, Pázmán szintársulatánál látta az első szini előadást s fogékony lelke rögtön lobot vetett az isteni szikrától, mely döntött sorsa fölött; ezóta szivét lelkét a szinművészet foglalta el. Szülei a papi pályára szánták, de ő más oltárról álmadozott. S miután szülői a szinészetet nem ismervén, gyülölték e pályát, tehát kényszeritve volt éjidején szökve hagyni el a szülői házat. Láng Boldizsár szintársulatánál kezdé meg első szinpadi működését. Kezdetben sokat szenvedett, sokat nélkülözött és éhezett, de azért nem csüggedt soha, hanem folyon tanult, buvárkodott s kitartó szorgalma, lankadatlan buzgalma által csakhamar az elsőrendü tagok közé emelkedett. Bármint kényeztette őt a közönség, nem engedte magát elragadtatni a buzditó tapsok által, szigoru birája volt önmagának, folyton arra törekedett, hogy rendeltetésének megfelelve szépet és nagyot mivelhessen

— **Ügyes posta.** Egy helybeli testület nem rég hivatalos levelet küldvén egy nagyenyedi alantas testülethez: rövid időn kitünt, hogy a levél nem jutott kézhez; az ügyirat másodszor is megküldetett, de egyszersmind kérdés intéztetett a helybeli postahivatalhoz, hogy mi történt, a postakönyvileg igazolt, levéllel? A helybeli postahivatal udvariasan jelentést kért be az enyedi postahivataltól, melyet közölt aztán a kérdéses testülettel s melyből sort sorra azt lehet olvasni, hogy a kérdéses levél kézbesittetett X. X. urnak, de „abban a levélben nem a keresett ügydarab foglaltatott, melynek tehát Kolozsvártt kellett visszamaradni“. Hát nem ügyes postahivatal ez az enyedi, mely azt is tudja, hogy miféle ügydarabok foglaltatnak a bepecsételt hivatalos levelekben ? !

— **Patay István** máj. 5-én meghalt. Ki ne ismerte volna széles e hazában e nevet, melynek tulajdonosa a magyar parliamenti és politikai élet terén valóságos typusszá lőn sajátságos szereplése, honmentő kesergései és ujabb államalakulásunk ellen hangoztatott anathémái által? Ki nem ismerte a „Borsszemjankó“ törülmetszett Están-ját, kit ez élczlapunk kifogyhatlan humorával valóban megörökitett? ! Azonban minden félszegsége mellett is, Patay talpig becsületes magyar ember, lángoló lelkületü hazafi volt, kit politikai szereplésében is csak honfiui aggódásai ragadtak tulzásokra. Nyugodjék békével a derék hazafi! Életrajzából im ezeket közöljük: A boldogult 75 éves volt. Ifju korában a magyar gárdánál szolgált, onnét mint főhadnagy a dragonyosokhoz, azoktól pedig a Würtenberg huszárokhoz lépett által. Az 1848—49-iki magyar szabadságharczban mint huszár őrnagy, később mint ezredes vett részt. A mint az isaszegi csata után az osztrák seregek elhagyták a magyar fővárost, s egyedül Henczi vonta meg magát Budavárában, ő volt a Pestre benyomuló magyar hadsereg előcsapatának parancsnoka s az ő lovának lábai érintették először Pest utczáit. Egyideig Budavár ostroma alatt ő volt Pest térparancsnoka. A 61-ki országgyülésen, mint Debreczen képviselője vett részt s a határozati pártnak tevékeny tagja volt. Az 1865-iki országgyülésen a szoboszlói kerületet, azután egész 1872-ig Debreczent képviselte. A szélsőbaloldalnak rendithetlen hive volt. Egyike volt azon 7 képviselőnek, kik a 67-ki koronázást törvénytelennek mondották ki. Temetése holnap, szerdán lesz.

— **A kolozsvári** hitelbank- és zálogkölcsön társulat közgyülése az idén f. hó 28. d. u. 4 órakor lesz. Ugy tudjuk, hogy az évi osztalék ez évben is 12 százalékot tesz.

— **F. Abafi Aigner Lajos** budapesti könyvárus és kiadó ur körünk könyvtára számára a „Magyar Könyvesház“ 1—43 füzeteit ajándékozta, miért a választmány ezennel legőszintébb köszönetét nyilvánitja. Kolozsvártt, 1878. máj. 6. A kolozsvári t. egyetemi kör választmánya nevében, Árkossy Gyula, e. i. elnök. Jánosi Béla, e. i. titkár.

— A **helybeli iparos** egylet ez idei majalisát f évi junius hó 10-én azaz pünkösd másod napján tartja meg a lövölde helyiségében.

— A **kolozsvári iparos ifjak** önképző és betegsegélyző egylete ez idei, tánczczal egybekötött nyári mulatságát jövő junius 2-án tartja meg a Lövölde helyiségében. Bővebb értesitések későbbi intézkedések következtében közöltetnek.

— **A székely** mivelődési és közgazdasági egylet központi választmánya Hajós János elnöklete alatt a folyó hó 2-án számos választmányi tag jelenlétében és több ügybarátnak is buzgó érdeklődése mellett igen érdekes ülést tartott; fontosabb tárgyai a következők: A Sepsi szt. györgyi fonoda derék vezetője Binder Lajos okl. mérnök több példányát mutatta be az emlitett s alig 6 hét óta működő fonoda-intézet gyártmányainak, különbözó formáju futó szőnyegekben, ágy, — asztalteritőkben, nő — és férfi sawlokban, egyszersmind bejelentvén, hogy e gyártmányok megesmertetésg és közforgalomba hozása végett a s. szt.-györgyi háziipar egylet ezekből egy kiállitást ohajtana rendeztetni, — a választmány örömmel győződött meg ez intézetnek már is mutatkozó sikereiről, de már korábban is szándokában lévén a székely házi- és gyári termékeit az ország fővárosában bemutatni, — ely ogy nemü kiállitás létesitése körül, melynél a székelyföld más vidékeinek házi-ipar czikkei és más gyártmányai is képviselve legyenek, — a szükséges intézkedések megtélelét egész készséggel ellválalta, s a teendők iránti tervezet adásra, valamint a kivitelben való közvetlen működésre egy négy tagu bizotságott nevezett ki, jelentvén, miszerint e kiállitás a jelen év november havában lenne megtartandó. A székely-udvarhelyi székelyegyleti elsőtakarék-pénztár 1877-ik évi zárszámadását beküldvén, a székely egylet azon intézet évi tiszta nyereményéből illető jutalék bevétele iránt intézkedés tétetet. Továbbá jelentetvén, hogy Bedő Albert alapitványi tagsági dijat 100 frt urbéri-kötvényben befizette, e tőkének elkönyvelése elrendeltetett, a befizetőnek szives köszönet mondatván. Hinka J. m. akad. ügyész jelentése a Batta Bálint hagyatéka tárgyalásáról, melyből a végrendelet szerint ezen egyletet a vagyon 10 %-a illeti tudásul vétetett. Örömmel értesült továbbá a választmány arról, hogy az egylet f. évi nagy gyülésére egy a székely nép életéből meritett költői mű kidolgozására Tolnai Lajos ismert nevü irónk, továbbá Marosszék és Maros Vásárhely müvelődési és nemzetgazdászati állapota leirása Száva Farkas irodalmi dolgozatairól szintén ismert derék hazánkfia egész készséggel és hazafi buzgósággal vállalkoztak. Ezek után elnök bemutatta a kitüzve volt 1000 frt jutalomra a f. évi május 1-sői zárhatár időre beérkezett pályamüvet a székelyföld mivelődési és közgazdasági állapotainak leirásáról, átadatott a pályázati szabályok értelmében végrehajtandó birálat és jelentéstétel végett az illető mübiráló bizottságnak, mely ugyanazon alkalommal Keleti Károly az orsz. statistikai hivatal főnöke és m. akad l. tag, Deák Farkas igazságügyminiszteri titkár és Bedő Albert magyar k. főerdő tanácsos és erdészet szakmunkáiról ismert irónk személyében alakittatott egybe, a kik e megbizást ellválalni sziveskedtek. Végül hálás köszönet szavaztatott a m. k. közoktatásügyi miniszter urnak a székely-egylet által is felajánlott Gyárfás Jenő kitünő festésznövendék részére adott állami segélyért, miről ez egyletet az orsz. müv. rajz tanoda igazgatósága értesitette.

— **A m.-vásárhelyi „Dalkör“** a kegyeletnek igen szép jelét fogja adni azon rendezendő érdekes hangverseny áltai, melyet f. hó 12-én, vasárnap fog megtartani a Transilvaniában, elhalt kitünő karmester Voczelka Ede siremléke javára. — A legkitünőbb erők fognak részt venni e hangversenyben, u. m.: dr. Vályi Gábor ur, Engel Gizella k. a., Geiger Albert ur, gr. Lázár Vincze, Mentovics Gy. urak stb. s a „Dalkör“ is a néhai sok darabjaiból kettőt fog előadni.

— **Br. Orbán Bálázs** iró és országgyülési képviselő a szombat reggeli vonattal M.-Vásárhelyre érkezett, hol a kir. törvényszéknél, mint az „Erd. H.“ irja, brassói vendéglős Matics Kosztán és neje ellen felségsértés, nyilvános erőszakoskodás és sikkasztás bünténykekért folyó vizsgálatban mint tanu lett megidézve, mely ügyben végtárgyalás f. hó 4-én tartatott meg.

— **A m.-vásárhelyi** „Erdélyi kereskedelmi és hitelbank“ évi közgyülése jelen hó 21-én lesz. — E gyülésen fog eltörölteni az eddigi „vezér-igazgató“ czim, hanem e helyett a megválasztandó igazgatóság fog kijelölni kebeléből egy tagot az intézet élére, ki a folyó ügyek vezetése ellenőrzésével lesz megbizva.

— **Nagy szerencsétlenség** történt Brassóban. Még a mult hó 29-én az ujutczában csatornaszabályozás tekintetéből gázcsöveket raktak le, mely alkalommal elmulasztottak a szükséges elővigyázatról gondoskodni. Éjjel a gáz egy asztalos szomszéd házába hatolt s reggel 6 órakor valamennyi az utcza szobában alvó lakost, ugymint az asztalos felnőtt fiát, menyecske leányát és ennek férjét és az utóbbiak két gyermekét halva találták meg ágyukban. A vészes gáz egy másik ház konyhájába is beömlött és ott szintén egy alvó nőcseléd életét oltotta ki. A hat áldozatot május 1-én egyszerre temették el.

— **A Lup Tivadar** szamosujvári járás közgyámmá lett megerősitése folytán ürességbe jött szolnok-dobokamegyei aljegyzői állomásra a főispán ideiglenesen Marillai Károlyt nevezte ki.

— **Szolnok-Dobokamegyében** a macskamezei, rohi-i és a nagy-ilondai választó kerületekben keresztül vitt megyebizottsági tag választási eljárások az igazoló s illetőleg az állandó biráló választmány által megsemmisittetvén, az ujabbi választások foganatositására f. évi május hó 13-a tüzetett ki és pedig: 1-ör a macskamezei választó kerületben Geőczi István; 2-or a rohi-i választó kerületben Csiszér Mihály és 3-or a nagy-ilondai választókerületben Kászonyi Sándor, választási elnökök kiküldésével.

— **A g. keletiek synodusa** A g. keletiek sinodusát Román Miron érsek-metropolita vasárnap nyitotta meg N.-Szebenben egy rövid beszéddel, a Szeminárium épületében. A gyülést megelőzőleg isteni tisztelet tartatott, melyen a synodus tagjainak nagy része megjelent.

— **Szerencsétlenség.** A kocsárdi vasuti állomásnál, egy mozgásban levő vaggon Tamás János négy éves leányának mindkét lábát összezuzta; a gyermek 24 órai szenvedés után kimult, az anya ez esetet annyira szivére vette, hogy egy hét mulva ő is meghalt.

— **Esküvő.** Csapói Réz Béla háromszéki földbirtokos folyó hó 1-én tartotta esküvőjét Tompa Mari kisaszonynyal Kis-Borosnyón, Tompa Miklós földbirtokos és megyei szolgabiró kedves leányával.

— **Az uj szélsőbali** lapnak, melyet a függetlenségi párt képviselői az Egyetértés ellenében meginditanak, szerkesztője — mint a Kelet Népe irja — Helfy országos képviselő lesz.

— **Utánozhatlan bankjegyek.** Egy olasz tanár, Francesco Ratti Bolognából végre megoldotta azon nehéz problemát, mely szerént hamisithatlan bankókat is lehet készitení. A találmányról eddig misem hatolt nyilvánosságra, tény azonban, hogy Rattit Ümbertó király a minap külön kihallgatáson fogadta és szerencsét kivánt nagyfontosságu sikeréhez. Olaszország különösen háládatos lehet a föltaláló iránt, mivel Oroszországot kivéve egy országban sem fordul elő annyi bankóhamisitás, mint az apennini félszigeten.

— **Sajátságos bemutatás.** A szász király nem rég körutat tett országában. Egy barátságos kis városba érkezve, midőn a vonatról leszállt, az ottani polgármester vezetése alatt küldöttségileg fogadtatott, ki is ez alkalommal üdvözlő beszédet mondott. A polgármesternek a beszéd befejeztével szokás szerint be kellett volna mutatnia a királynak a küldöttség tagjait egyenként. Minthogy azonban ezt nem tevé, a király kifejezte azon óhaját, hogy: „Kedves polgármester ur, ugyan ismertessen meg ezen urakkal is!“ — „Parancsára, felség.“ A buzgó polgármester most megkezdte a bemutatást: „Richter városi tanácsos — ő felsége a király,“ „Naumann paszománton városi elöljáró — ő felsége a király,“ „Fritsch a rendészeti bizottság alelnöke — ő felsége a király.“ A város buzgó feje épen a negyedik, ötödik és hatodik polgárt akarta bemutatni, a király azonban félbeszakitá: „Ugy hiszem, a többi urak tudják már, hogy ki vagyok — legyen szives csak a többiek neveit elmondani!“ Ez lehetőleg röviden meg is történt.

— **A persa sah utazához.** A sah magántitkára Ali Khán El-Mulk, kiséretével együtt a letolyt héten Bécsben időzött, hogy uralkodójának megérkezésére a szükséges előkészületeket megtegye. Az „Arany bárány“ szállodában vett lakást, hol a Mirza Hassan bécsi persa konzul tiszteletére ebédet is adott. Ali Khán, ki most jött Rómából, hol a pápának egy levelet nyujtott át uralkodójától, igen örült a XIII. Leo részéről fogadtatásnak; a pápa ugyanis áldásával és nehány emlékéremmel ajándékozta őt meg. Ali Khán már elutazott Dsulfába Tiflis mellé, hogy itt a sahval találkozzék. A sah mára várták nevezett városba. Täbrisben április 15-től 25-ig tartózkodott, a sah Bécsbe előre láthatólag csak e hó vége felé fog megérkezni. Még eddig nem rendeltek számára lakást.

NEMZETI SZINHÁZ.

Bérlet 5-ik szám.

Kolozsvártt, szerdán, május 8-án 1878.

NŐI HARCZ

vagy

párbaj a szerelemben.

Vigjáték 3 felv. Scribe és Legouve után franczából forditotta: Csepregi Lajos. Rendező: Benedek József.

Kezdete 7 és fél órakor.

KÖZGAZDASÁG.

Mikor vágjunk fát.

Erről a kérdésről b. Nyáry Gyula ezeket irja a „Földmiv. Érd.“ legujabb számában: Néhai erdészeink váltig vitatták, hogy a favágást első deczembertől utolsó februárig kell megejteni, nevezték ezt „Wadel“ vagy „Wadelzeit“-nak, állitván, hogy ezen időszakmán tul a tuskók többé nem sarjadoznak s következőleg, a sarjerdő (Niederwald) pusztulásnak indul. Jelenkorban tudva van, hogy a bármily időtájban levágott fáknak törzsei után sarjak (Loden) várhatók; bár tagadni nem lehet, hogy a lombhullás után a zöldelés beköszöntése előtt főleg február közepétől april közepéig a legéletrevalóbb és legtökéletesb hajtások czélozhatók, hozzájárulván, hogy ezen időben levágott fa a legtöbb tüzerővel bir s mint épületfa a legtartósabbnak bizonyult be. A nyári évadban megejtett vágások alkalmából a tuskók a jövő sarjak rovására sok nedvet (Saft) vesztenek; hogy az elkésett hajtások a téli időnek bekövetkeztéig kellőleg meg nem érhetnek; hogy a nyaradszaka levágott fa ugy tüzerejét illetve, mint épületfának is selejtes, s végül azon okokból, hogy a fenti időben a napszámosok bére magas s a fának a vágtérről való elkésett fuvarozása által a sarjadékban könnyen kár fordulhat elő: mi a nyaradszaki vagyis nedvvágást (Safthieb) nem pártolhatjuk.

De nem mindenkor czélszerűek a téli időben elővett vágások, midőn t. i. a magas hólepel miatt a fát oly közel a talajhoz letarolni nem lehet mint ezt a szabályszerü sarjerdő-üzem (Niederwaldbetrieb) szabályai méltán követelik. Midőn tehát imént ecsetelt állitásunkat továbbra is fenntartandónak jeleznénk, a két következő kivételes esetnek megemlitését szükségesnek tartjuk; ugyanis: hogy a csererdőkben (Schälwald; Lohheehen) a vágatás ugyancsak a hántási mivelet könnyebbitése végett a kikeletnek oly szakára essék, midőn már a rügyzés bekövetkezett. Valamint megemlitendő az is, hogy a bükk (Fagus sylvatica; die Raihbuche) sarjerdő-üzemileg kezelve szebb és tökéletesebb sarjakat termel, ha a lefásitás vagyis vágás a fanedvnek megindulásakor érvényesittetik.

Kimutatás.

A kalotaszegi takarékpénztár üzletkimutatása april haváról. Bevétel. Pénztári maradvány márczius hó 5,908 frt 50 kr, betétekből 3,332 frt 67 kr, visszafizetett leszámitolásokból 41,831 frt, visszafizetett előlegekből 522 frt, leszámitolásokból 1,426 frt 53 kr, előlegek kamataiból 32 frt 44 kr, beirási dijakból 16 frt 22 kr, késedelmi kamatokból 31 frt 95 kr, egyesületi ház haszonbéréből 75 frt, visszleszámitolásból 10,000 frt.. Összesen 63,176 frt 31 kr. Kiadás. Visszafizetett betétekre 5,072 frt 30 kr, visszafizetett betétek kamataira 45 frt 59 kr, leszámitolásokra 47,551 frt, előlegekre 1,622 frt, visszafizetett visszleszámitolásra 5000 frt, bélyegilletékre — frt — kr, költségekre 235 frt 99 kr, napi biztosi dijakra 20 frt, tisztifizetésekre 150 frt, pénztári maradvány april hó 30-ról 3,229 frt 43 kr. Összesen 63,176 frt 31 kr.

Kalotaszegi takarék-pénztár.

Kimutatás.

A kolozsvári iparosok hitel szövetkezete, 1878. január, február, márczius és april havi forgalmáról. Bevétel: 1877-ről készpénz áthozatal 3136 frt 38 kr, betételekbe 38,915 frt 72 kr, váltó visszafizetésekbe 220,765 frt, 6½% kamatba 4178 frt — kr, feldijba 1413 frt 33 kr. késedelmi kamatba 1022 frt 65 kr, könyvdijba 8 frt, bélyegdijba 231 frt 05 kr, összesen 269670 frt 13 kr. Kiadás: A tagok betételeiből visszafizetődött 51995 frt 69 kr, 762 esetben kölcsön 206,228 frt, adóba 400 frt bélyegzett ürlapra 303 frt 30 kr, kölcsön betét utáni kamatba 354 frt 59 kr, irodai szükségletre 1 frt 05 kr, tanonczok jutalmazására 10 frt, irodai személyzet dijába 368 frt, pénztármaradék egyenleg 10009 frt 50 kr, összesen 269670 frt, 13 kr. Négy havi forgalom tészen 529330 frt 76 kr. Kolozsvárt, ápr. 30-án 1878. *Benigni Sámuel*, igazgató. *Mamicz a János*, pénztárnok. *Tömösváry Miklós*, könyvvezető.

A „KELET“ magán táviratai.

Feladatott **Budapesten** május 7. 10 ó. 50 p. d. e.
érkezett Kolozsvárra május 7. 11 ó. 15 p. d. e.

Az osztrák kormány a pártoknak elöterjeszté a kiegyezést; ma Tisza adja elő a szabadelvü körnek. A nyolczvan millióból ránk eső quotánkat a kiegyezés szerint tiz évig bankjövedelmünk fogja fedezni, azután ötven évig átlagában járadékot adunk Austriának, mely fizeti a bankot.

A szeszadó-fok leszállittatik négyre, de a tétel emeltetik 11 krra; a jutavámot a magyar bizottság elfogadja, a durva fonal vámja leszáll, a vegyes áruk középtételt nyernek.

A kormány kijelenté, hogy minden pont változatlanul elfogadandó, vagy nem lesz kiegyezés.

Egy montenegrói őr meglőtte egy katonánkat.

A hatvan millió fedezete csütörtökön beterjesztetik, kérve erdélyi, kattarói, horvátországi védelmi rendszabályokra.

Izmidbe angol hadihajók érkeztek torpedókkal.

Legujabb.

A **képviselőházban** tegnap a pénzügyminiszteri budget tárgyalása nagyobb általános vitával kezdődött. Virava, Lichtenstein, Helfy, Tarnóczy szólott az adózási rendszer és a pénzügyi igazgatás hiányairól. Zsigmondi Vilmos igen érdekes és nagy figyelemmel hallgatott beszédet mondott a hazai bányászat állapotáról, Az államjószágok és bányák kezelése tekintetében a rendszerváltoztatás szükségét hangsulyozta. Végül Simonyi Ernő és Lukács Béla repetáltak korábbi beszédeikből. A vitát ma a pénzügyminiszter egy rövid beszéde zárta be. Felvilágositást adott az adóhátralékok állásáról, s felelt az ellenvetésekre, bizonyitva előirányzata reális voltát.

*

Török- és Oroszország közt conventió köttetett a menekülők hazatértére vonatkozólag, kik a Bolgárországon kivül fekvő s az oroszok által megszállt helyekre orosz csapatok által fognak elkisértetni.

*

Pétervárról hirlik, hogy Suvalov Pétervárra jöttét a Pétervár és London közti pourparlerk következtében támadt barátságos eszmecsere okozta. Artovine (?) kiüritése ugy látszik kezdetét képezi annak, hogy a törökök a san-stefanói szerződést végrehajtsák.

*

A **New-York**-Herald egy sürgönye Buffalóból jelenti, hogy a féniek előkészületek tesznek Canadába beütni.

Erték- és váltófolyam.

1878. május 4.

Magyar aranyjáradék	84.25.
„ kincstári utalv. 1 kibocsát	119.—.
„ „ „ 2 „	107.50.
„ keleti-vasut elsőbség 2 „	73.—.
„ „ állami kötvény 1876 év	63.50.
„ vasuti kölcsön	97.25.
„ földtehermentesitési kötvény	79.75.
temesi „ „	78.—.
erdélyi „ „	76.25.
horv. slavon „ „	—.—.
magy. szőlődézma váltság „	81.50.
Oszt. egységes államadósság papirban	60.—.
„ „ „ ezüstben	64.30.
„ aranyjáradék	71.45.
1860. államsorsjegy	111.75.
Oszt. nemzeti bank részvény	7.91.
„ hitelrészvény	203.25.
magyar. hitelbank	176.—.
Ezüst	106.20.
Cs. k. arany	5.81.—.
Napoleond'or	983.—.
Német birod. mark	60.55.
London	122.90.

Felelős szerkesztő és kiadó-tulajdonos:
Békésy Károly.

Érdekes

id. Heckscher Samunak Hamburgból a mai számunkban megjelent **Szerencse-jelentése.** E ház, a nyeremények pontos és hallgatag kifizetése által itt és a környéken, oly jó hirnevet szerzett magának, hogy mindenkit már e helyen is figyelmeztetünk hirdetésére.

Iskola Alapítvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundația pentru Școală - BCU Cluj-Napoca.

Főnyeremény esetleg 375,000 márka.

Szerencse-jelentés.

A nyereményekért az állam kezeskedik.

Felhivás résztvevésre a hamburgi állam által biztositott nagy pénz-kisorsolás

nyeremény-esélyeiben,

a melyben

8 millió 600,000 márkát

okvetlen nyerni kell.

Ezen előnyös pénz-kisorsolás nyereményei, mely tervszerüleg csak 91,000 sorsjegyet tartalmaz, a következők: 1 nyeremény esetl. **375,000** márka, különösen **250,000, 125,000, 80,000, 60,000, 50,000,** 3-szor **40,000** és **36,000,** 4-szer **30,000** és **25 000, 11**-szer **20,000** és **15,000, 24** szer **12,000** és **10,000, 37**-szer **8000, 6000,** és **5000, 76**-szor **4000, 3000** és **2500, 206**-szor **2400, 2000** és **1500, 412**-szer **1200, 1356**-szor **500 300** és **250, 30,628**-szor **200, 175, 150, 138, 124** és **120, 16,839**-szer **94. 70, 67, 50, 40** és **20** márka, melyek kevés hó alatt 7 osztályban **biztos** eldöntés alá kerülnek.

Az **első nyeremény-húzás** hivatalosan van megállitva s arra
az egész eredeti sorsjegy ára csak 3 forint 40 kr.,
a fél eredeti sorsjegy ára csak 1 forint 70 kr.,
a negyed eredeti sorsjegy ára csak 85 kr.,

és ezen **az államtól biztositott eredeti sorsjegyeket** (nem tilos igérvények) az árnak bérmentes beküldése vagy postai előleg mellett, a legtávolabb vidékekre is megküldöm. (155) (4—6)

A résztvevő az eredeti sorsjegy mellett megkapja tőlem ingyen az állampecséttel ellátott eredeti játéktervet s a húzás után **azonnal felszólitás nélkül** a hivatalos nyeremény-lajstromot.

A nyeremények fizetését és megküldését

pontosan és titoktartással eszközlöm egyenesen az érdekeltek kezéhez.
Minden megrendelést egyszerüen postai utalvány, vagy ajánlott levél által tehetni.
Kérem tehát megrendeléseket, a húzás közelgése miatt

f. é. május 15-ig

bizalmasan hozzám intézni

id. HECKSCHER SAMU,

bankár és váltóüzlet tulajdonos Hamburgban.

Közelebbről f. é. ápril 3-án több megrendelőm ismét szerencsés volt a legnagyobb főnyereményt nálam nyerni. **Fennebbi.**

Matico-készitmények Grimault és társa gyógyszerészektől Párisban.
(58) (7—*)

E készitmények kétféle alakban vannak, t. i. mint matico-befecskendés és matico-millyék.

A párisi orvosok 12 év óta matico-befecskendéseket rendelnek, mert ezek ép oly gyorsan mint biztosan hatnak és soha sincs ártalmas következményük.

A növényi matico-millyék Grimault és társától Párisban gyorsan hatnak, nem terhelik a gyomrot, s lemezük gabona tápszerből készülvén, csak a gyomorban olvad fel, s összeköttetésbe hozza a gyógyszert a húdcsatornákkal.

(160) (1—6)

Bel- és külföldi

ÁSVÁNYOS GYÓGYVIZEK

és forrás termények legdúsabb választékú

RAKTÁRA.

A különböző források tulajdonosai és bérlőivel sikerült egy oly forma üzleti viszonyt kötni melynek folytán n. érd. vevőinket ma már sokkal előnyösebb árakba részesithetjük

teljes tisztelettel:

Csiki testvérek.

Vidéki megrendelések utánvét mellett eszközöltetnek.

(159) (1—1)

Lak- és műhely változtatás.

Érsekujvári Újvári Béla kolozsvári **kamuka takács,** tudatja a n. érd. közönséggel, hogy lak- s műhelyét Szent-György nap óta az eperjesiutczából, áttette a kül-magyarutczai zsidótemplom tőszomszédságába; hol szakértő segédlettel- és kellő szövő gépezettel rendelkezvén, minden időben elválal kamuka, sábos, sima, asztali teritékek, kendők és más szakmájába eső vásznaknak választandó minták szerént jutányos árak és kitűzött határidők alatti pontos elkészitését.

(111) (8—12)

Wellisch Adolf

férfi-ruharaktára,
most csak **Bécs, Wieden,**
Hauptstrasse 11,
„a római császárhoz."
Egész tavaszi öltözék
18 frt.
Tavaszi felső
10 frt.
Mustraküldemény bérmentve.
Megrendelések legpontosabban teljesittetnek.

KOTZÓ PÁL

Budapest, Üllői-ut 8. szám,

ajánlja az eddig utolérhetlen eredeti **GARRET R. és FIAI sorvető gépeit,** ujabb, könnyebb és legjobb szerkezetben, **szénagyüjtőket,** angol és amerikai rendszerben; fütőanyag takaritó **gőz-mozgonyokat,** fa és széntüzelés, valamint szalmafütésre, **gőzcséplőket,** ujonnan átalakitva, sok és tiszta csépléshez, **járgánycséplőket,** általán elismert amerikai rendszerben, s minden más egyéb gazdasági gépeket.
(111) (7—10)

Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve.

(149) (3—12)

NEVELŐNŐKET,

okleveles tanitónőket, társalgónőket, gyermekkerti nevelőnőket, udvarmestereket, egyáltalában a tan- és nevelés szakhoz szükségelt kitünő egyéniséget ajánl az **első és legjobb hirnevü bécsi nevelőnő-intézet**

Mrs. Emily Reisner

(alapittatott 1860-ban.)

Most Stockimeisenplatz Nro 3. (Stefansplatz)
Wien. = Nem mint ezelőtt Praterstrasse. =

(439) (42—50)

Üzlet-megszüntetés

miatt

általjános kiárusitás!

A jelenlegi kedvezőtlen időviszonyok miatt elhatároztam régen fennálló és jó hirnek örvendő

divat-árú-üzletemet véglegesen megszüntetni.

Ezen üzlet, melynek készletét csak most ujitottam meg, **gazdag választékkal rendelkezik,** minden kigondolható **divat czikkekkel, selyem-, gyapju-, szőr-, gyapott- és vászon- kelmékkel, kész férfi- és női-fehérneműkkel, szallagokkal, lábbelik, keztyük, asztalneműk, paplan, matrácz, pipere** s számtalan itt elé nem sorolható árukkal sat. sat. s remélem, hogy miután az **üzletfelhagyási** szándék gyors keresztülvitele tekintetéből az árakat aránylag igen **jutányosokra, sőt tetemesen leszállitottakra szabtam,** a n. érd. városi és vidéki női és férfi közönség minden igényének teljes megelégedésre leszek képes megfelelni.

Gamentzy János,

főtér gróf Teleki Domokos-ház Kolozsvártt.

Vidéki megrendelők

sziveskedjenek a postaköltség megkimélése miatt a kivánt füzetek árát és azok bérmentesitéseért

egyenkint még 5 krt

utalványnyal előre beküldeni, mely esetben az illető füzeteket bérmentve kapják.

STEIN JÁNOS könyv- és zeneműkereskedésében Kolozsvárt kapható:

PETŐFI SÁNDOR

összes költeményeinek képes **harmadik** disz-kiadása

a nagy költő élethű arczképével és a szöveghez tartozó 80 képpel.

= KIADÓI SZÓ. =

Hogy nemzetünk büszkesége, századunk legnagyobb költője összes költeményeinek disz-kiadása ne csupán a tehetősebbek asztalát ékitse, nem kiméltem semmi áldozatot, hogy e **harmadik képes diszkiadás** jogát az „**Athenaeum**" irodalmi társulattól megszerezzem és annak füzetenkinti terjesztése által, lehetővé tegyem, hogy azt szerényebb viszonyok közt levők is, lassankint megszerezhessék.

A büszkeség érzete dagasztja minden hazafi keblét, ha meggyőződést szerez magának arról, hogy nagy költőnket, mint nemzetünk páratlan tulajdonát, nem csupán hazánk szük határain belül ünneplik, hanem müvei minden müvelt nemzet nyelvén olvashatók és nevezetesen Németországban, a költészet és tudományok hazájában, számtalan forditásokban, közkézen forognak költeményei.

Midőn tehát e **teljes** diszkiadás füzetenkinti kibocsátását elhatároztam, irányadóul szolgált ama körülmény, hogy azt minden hazafi lassankint anélkül hogy kiadásait megérezné, megszerezhesse s remélem, hogy a közönség méltányolni fogja e törekvésemet.

Koszorus költőnk élethű arczképén kivül, kiadásomat **a szöveghez tartozó 80** kép, **220** kezdőbetü és **26** zárdisziték fogja ékiteni.

E képeket és diszitékeket kizárólag legnevezetesebb hazai müvészeink késziteték, u. m.

Barabás Miklós, Benczur Gyula, Böhm Pál, Greguss János, Jankó János, Keleti Gusztáv, Liczenmayer Sándor, Lotz Károly, Mészöly Géza, Rauscher Lajos, Székely Bertalan, Wagner Sándor, Weber Ferencz, Zichy Mihály.

Petőfi összes költeményeinek diszkiadása, **3—3** ivnyi, **40** kros, negyedrétü, vastag, fehér velin papirra nyomott füzetekben fog megjelenni. Minden megrendelőm – **de csupán határozottan nyilvánitott kivánatára** — kap két, nagy

olajnyomatu képet vászonra,

igen diszes, széles aranykeretben, úgy hogy legott a falra függeszthető még pedig:

A 10. füzethez:

BATTHYÁNY UTOLSÓ MENETE

magassága 58 cent., szélessége 68 cent.

A 25. füzethez:

A NÉPDAL

magassága 62 cent., szélessége 80 cent.

Mindkét kép eredetije saját megrendelésemre **Jankó János,** kitünő hazai müvészünk ecsetje alul került ki, kizárólagos tulajdonomat képezi, és csupán e diszkiadás számára sokszorosittattam, ugy, hogy semmiféle képkereskedésben nem lesznek kaphatók és csakis azok szerezhetik meg, kik e diszkiadásom füzeteit hordatják.

Az első kép czime eléggé megmagyarázza tárgyát. Nagy vértanunk utolsó menetét képezi. A másik eredeti jelenetet ábrázol a **nép életéből,** minőt csak is **Jankó János** tösgyökeres magyar ecsetje képes teremteni, és hogy olvasóim fogalmat szerezhessenek maguknak e képek nagyszerüségéről, a füzet boriték első lapjának belső oldalára nyomattam kicsinyitve.

Petőfi összes költeményeinek

teljes diszkiadása

körülbelül 30 nagy negyedrétü füzetet fog adni, 3—3 ivnyi terjedelemben, vastag, fehér velin papirra, tiszta nyomással, úgy, hogy azt gyöngébb szem is elolvashatja.

Minden két **hétben** egy füzet jelen meg, melynek ára **40** kr.

A **Batthyány utolsó menete** *czimü jutalomkép* **3** *frt* **50** *kr., a* **Népdal** *pedig* **4** *frt. csekély utánfizetési ár mellett szerezhető meg.*

Megjegyzendő, hogy senki se kénytelen arra, hogy mind a két képet megvegye, hanem tetszése szerint választhat magának, de csakis a fönn kitett utánfizetés mellett.

A füzetek nélkül **Batthyány utolsó menete 25** frt., a **Népdal** pedig **30** frt.

Egyúttal tudatom t. megrendelőimmel, hogy jelen kiadáshoz nagyszerü

bekötési-disztáblákat

készittettem, finom angol vászonból, dús aranyozással, még pedig csupán 2 frtért. E táblák az utolsó füzet megjelenésekor megrendelhetők.

Figyelmeztetés.

Minthogy én képekkel egyátalában nem kereskedem, hanem a fönn nevezett jutalomképeket minden haszon nélkül adom a mű mellé, ezennel figyelmeztetek minden t. megrendelőt, ki **Batthyány utolsó menete** *és a* **„Népdal"** *czimü képet a fönn kitett utánfizetés mellett ohajtja, hogy a füzet boritékára nyomatott szelvényeket gondosan megőrizze, mert a nevezett képeket csakis az illető szelvények előmutatása, vagy beküldése mellett kaphatják meg.*

Minden egyes kép után csomagolási dij fejében 50 kr. fizetendő.

Petőfi költeményeinek e kiadása az erdélyi részben csupán

STEIN JÁNOS

könyv- és zeneműkereskedésének bizománya Kolozsvárt.

Iskola Alapitvány - Kolozsvári Központi Egyetemi Könyvtár © Fundatia pentru Şcoală - BCU Cluj-Napoca.

Nyomatott Stein János m. k. egyetemi nyomdaszánál az ev. ref. tanoda betüivel Kolozsvártt.